

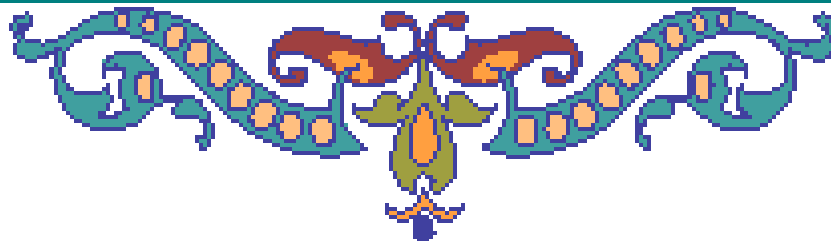
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی البرز
مرکز آموزشی درمانی شهید رجایی کرج

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

واحد توسعه تحقیقات بالینی (جایی)

مرکز آموزشی درمانی شهید رجایی کرج

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

دستور العمل "اخلاق دریژوهش"

مقدمه ای بر اخلاق در پژوهش

دستورالعمل اصول اخلاق حرفه ای هر حرفه بیانگر ارزشهای پایدار و محوری اعضای آن حرفه در ارتباط با جامعه و گروههای ذیحق و ذینفع آن حرفه می باشد و لازم است با اعتلای اخلاق حرفه ای در جهت حفظ حقوق و صیانت از جامعه و گروههای ذیحق کوشش نموده تا ضرر و زیانهای احتمالی ناشی از عملکرد حرفه ای اعضا به حداقل ممکن برسد. اعضای حقیقی و حقوقی مراکز آموزشی درمانی بایستی در چهارچوب اصول اخلاقی روشن و شفاف که رعایت آنها موجب توسعه و کمال آنان و ارتقاء حرفه پزشکی و درمانی می گردد فعالیت کنند. لذا کلیه اعضای حقیقی و حقوقی مراکز آموزشی درمانی با پایبندی به میثاق اخلاق حرفه ای که در بدو عضویت آنها پذیرفته اند مکلفند در انجام فعالیت های آموزشی، درمانی، مراقبتی و پژوهشی در قبال جامعه، بیماران، اساتید و موارد اخلاقی را رعایت کنند

تعاریف :

اصول بنیادین اخلاق حرفه‌ای: اصول و ارزش‌های اخلاقی است که جنبه آرمانی دارند و دستیابی و تحقق آنها در سازه تلاش و مراقبت حاصل می‌شود.

معیارهای اخلاق حرفه ای : حداکثر سطح اخلاقی رفتار حرفه ای است که مراکز آموزشی درمانی تحقق آن را ممکن می داند و برای تحقق آن کوشش می نماید.

دستورات اخلاق حرفه ای : حداقل سطح اخلاقی رفتار حرفه ای است که عدول از آنها موجب تنبیه انضباطی می شود

اصول اخلاق حرفه ای اعضای مراکز آموزشی درمانی در راستای تعهدات آنان به موارد اساسی زیر است.

۱. تعهد نسبت به رعایت شئون اسلامی و فرهنگ عمومی کشور
۲. تعهد نسبت به منافع ملی، حفظ و پایداری محیط مراکز آموزشی درمانی
۳. تعهد نسبت به حفظ حقوق مددجویان، فراگیران و اساتید
۴. تعهد نسبت به حفظ حقوق کارکنان و کادر درمانی

دستورالعمل "اخلاق دریژوهش"

تاریخچه اخلاق حرفه ای

اخلاق حرفه ای عبارت است از هنجارها، ارزش‌ها، اصول و دستورالعمل‌های اخلاقی که تصمیم‌های اتخاذ شده در یک حرفه و رفتار شاغلین آن حرفه را کنترل و هدایت می‌کنند. اخلاق پزشکی یکی از حیطه‌های اصلی اخلاق حرفه‌ای است. علی‌رغم اینکه تعاریف بسیار متعددی برای آن ارائه گردیده است، توافق کاملی بر این تعاریف وجود ندارد.

۱. الزامات سرشتی اخلاقی که اعمال پزشکی را هدایت و کنترل می کند. (Dunstan 1974)
۲. مطالعه آرمان های اخلاقی، قواعد و کدهای رفتاری که رفتار شاغلین حرف پزشکی را کنترل می کند. (Grenz and Smith, 2003)
۳. اصول اخلاقی که رفتار شاغلین حرف پزشکی را کنترل (اداره) می کند. (Mosby's Medical Dictionary, 8th edition. © 2009)
۴. ارزش ها و دستورالعمل هایی که تصمیم گیری های پزشکی را هدایت و کنترل می کند.
۵. اصول رفتار مناسب حرفه ای مربوط به حقوق و وظایف پزشک، روابط با بیماران و همکاران، اقدامات پزشک در مراقبت بیمار و همچنین روابط فردی با خانواده بیمار (Stedman, 25th ed)
۶. اخلاق پزشکی سیستمی از اصول اخلاقی است که در ارزشها و قضاوت های عمل پزشکی به کار برده می شود. اخلاق پزشکی به عنوان یک رشته علمی، دربرگیرنده کاربرد عملی در موقعیت های بالینی و همچنین تاریخ، فلسفه، الهیات، و جامعه شناسی است.
۷. اخلاق پزشکی دانشی میان رشته ای و با حوزه های معرفتی مختلفی همچون: پزشکی، فلسفه، الهیات و حقوق ارتباط دارد. علمی است که موضوع آن بررسی مجموعه آداب و رفتار پسندیده یا ناپسندی است که صاحبان مشاغل پزشکی باید رعایت نمایند و سعی دارد روابط و رفتار صاحبان مشاغل پزشکی را با کلیات اخلاق منطبق سازد. (پزشک و ملاحظات اخلاقی، لاریجانی، و آرامش، جلد اول، ۱۳۹۲)

هدف اخلاق یزشکی

شفاف نمودن موضوعات اخلاقی، ارائه اصول و قواعدی برای راهنمایی در تصمیم سازی صحیح در حیطه های

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

- به دنبال سیاست گذاری های دانشگاه علوم پزشکی البرز و در راستای حمایت از اخلاق حرفه ای ؛ دستورالعمل اعتبار بخشی آموزشی مراکز ؛ همچنین سیاست گزاریهای دفتر ریاست و مدیریت وقت بیمارستان ، معاونت آموزشی و پژوهشی بیمارستان رجایی با هدف تعیین و تبیین اصول اخلاق پزشکی (Autonomy اختیار - Beneficence سود رسانی - Non-mal efficiency اجتناب از آسیب و صدمه - Justice عدالت) و اصول اخلاقی مراقبت شامل :
(شفقت Compassion - شایستگی - Competence - اطمینان Confidence - وجدان Conscience - تعهد Commitment) مصادیق اخلاق حرفه ای **بسته / دستورالعمل / قوانین و مقررات** اخلاق حرفه ای را تدوین و ابلاغ نمودند .

اهداف :

- بررسی و ارزیابی مستمر اصول اخلاق پزشکی و حرفه ای در بیمارستان رجایی
- تبیین اخلاق حرفه ای و پزشکی در سطح بیمارستان
- ایجاد بستر مناسب جهت رعایت اصول اخلاق پزشکی و حرفه ای توسط گروه های هدف
- سازماندهی فرایند های اخلاق حرفه ای و پزشکی در راستای اهداف و سیاست های دانشگاه علوم پزشکی البرز
- ارائه خدمات مشاوره ای در حیطه اخلاق پزشکی و حرفه ای به فراگیران و دانشجویان
- ایجاد بستر مناسب جهت انجام تحقیقات با رعایت اصول اخلاق در پژوهش جهت محققان و اساتید و دانشجویان
- کمک به اعضای هیات علمی در نگارش مقاله جهت ارتقاء رتبه دانشگاه و بیمارستان در ارزشیابی ها

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

شرح وظایف کمیته اخلاق حرفه ای

۱. تشکیل شورای عالی اخلاق با ریاست محترم بیمارستان و حضور کلیه معاونین و مدیر گروه ها بیمارستان
۲. تشکیل شورای اخلاق حرفه ای در معاونت آموزشی در راستای تدوین استانداردهای اخلاق حرفه ای
۳. طراحی سامانه اخلاق حرفه ای جهت آشنایی هر چه بیشتر دانشجویان و اساتید بامفاهیم اخلاق حرفه ای
۴. تدوین و گرد آوری شیوه نامه رعایت اخلاق حرفه ای در بیمارستان
۵. اجرای انتخابات استاد نمونه اخلاق حرفه ای از دیدگاه دانشجویان برای اولین بار در بیمارستان رجایی در هفته دانشجو (۱۶ آذر)
۶. تقدیر از اساتید برگزیده اخلاق در مراسمی خاص و معرفی نفرات برگزیده به تفکیک گروه
۷. تولید محتوی متعدد آموزشی در زمینه اخلاق حرفه ای و قرار دهی آن در سامانه اخلاق حرفه ای جهت استفاده دانشجویان و اساتید
۸. برنامه ریزی جهت تشکیل کمیته اخلاق حرفه ای (ماهیانه)
۹. تشکیل کمیته اخلاق دانشجویی جهت گسترش هر چه بیشتر این مفاهیم در اذهان دانشجویان (در صورت لزوم)
۱۰. برنامه ریزی جهت راه اندازی کانالهای تلگرامی در بین دانشجویان و اساتید با محوریت پیامهای معرفی و تبیین اخلاق حرفه ای
۱۱. تدوین و توزیع بنرها و پوسترهای اخلاق حرفه ای در بیمارستان (کتابخانه - کلاس های درس - پوویون و...)
۱۲. برنامه ریزی در جهت تبیین اخلاق حرفه ای با مشارکت مدیر گروهها و معاونین در نگارش مضامین اخلاق حرفه ای در رشته های مختلف دانشجویی
۱۳. برگزاری کارگاه اختصاصی با موضوع اخلاق و تعهد حرفه ای ویژه اعضای محترم هیات علمی دانشگاه با تخصیص امتیاز فرهنگی و مداوم
۱۴. راه اندازی گروه تلگرامی اخلاق حرفه ای اساتید جهت تبیین هر چه بیشتر مضامین اخلاق حرفه ای در بین اساتید
۱۵. راه اندازی کانال تلگرامی اخلاق حرفه ای جهت نشر هر چه بیشتر کدهای اخلاقی در بین اساتید، دانشجویان و پرسنل
۱۶. تشکیل کارگروه ویژه بسته اعتلای اخلاق حرفه ای
۱۷. تشکیل کمیته اعتلای اخلاق حرفه ای ماهیانه
۱۸. تشکیل کمیته اعتلای اخلاق حرفه ای در حوزه آموزش و پژوهش با صدور ابلاغ اعضا

دستورالعمل "اخلاق دریژوهش"

۱۹. بازنگری کدهای اخلاقی هر یک از رشته ها به تفکیک و تلاش در جهت بومی کردن هر چه بیشتر کدهای احصا شده در بیمارستان
۲۰. ایجاد زمینه مواجهه هر چه بیشتر دانشجویان و اساتید با مضامین اخلاقی از طریق ایجاد جلسات گفت‌وگو و بحث و هم‌اندیشی بین اساتید و دانشجویان
۲۱. برنامه ریزی در جهت تدوین کوریکولوم پنهان اعتدالی اخلاق حرفه ای در حد اقل یک رشته که کدهای آن قبلاً احصا شده است.

معرفی کمیته اخلاق در پژوهش

یکی از عوامل رشد و توسعه همه جانبه جامعه، وجود مراکز آموزشی درمانی به عنوان یک سازمان سالم و پویاست. سازمان سالم، سازمانی متشکل از نیروی انسانی خالق، سازنده و متعهد است که از روحیه و عملکرد خوبی برخوردار است و سازمان را قادر میسازد نه تنها به اهداف خود برسد بلکه موجبات رشد و شکوفایی جامعه را نیز فراهم آورد. نقش اخلاق در عملکرد، رفتار، تصمیم گیریها، انتخابها، برخوردها و ارتباطات، مهم و تعیین کننده است به همین دلیل امروزه بحث اخلاقیات یکی از مباحث مهم در تمام حوزه ها است. هیچ نهاد یا حرفه ای نیست که قادر باشد فارغ از اخلاق که نشانگر مرزهای سلوک و رفتار بهنجار است، به حیات مشروع خود ادامه دهد. اخلاق هر جامعه، معیار بایدها و نبایدهای آن را تعیین میکند و انسان اجتماعی را در مسیر زندگی آینده خود به سمت کمال، فضیلت و سعادت هدایت میکند. اخلاق، هم خاستگاه دینی دارد و هم متأثر از عرف، فرهنگ، تاریخ و سایر پدیدههای اجتماعی است. در واقع، بین پدیدههای اجتماعی و اخلاق، تعامل دایمی وجود دارد که باعث میشود در طول زمان، اصول، ارزشها و هنجارهای جامعه صیقل بخورد و الگوهای موجه و مقبول رفتار فردی و جمعی را شکل گیرد.

اخلاق حرفه ای مجموعه‌ای از کدشها و واکنشهای اخلاقی پذیرفته شده ای است که از سوی سازمانها و مجامع حرفه ای مقرر میشود تا مطلوبترین روابط اجتماعی ممکن را برای اعضای خود در اجرای وظایف حرفهای فراهم آورد. مبانی اخلاق حرفه ای و انتظارات اجتماعی عبارتند از صداقت و راستگویی، انصاف و برابری، امانت داری، وفاداری و احساس مسئولیت اجتماعی. به تعبیری اخلاق حرفه ای نوعی تعهد اخلاقی و وجدان کاری نسبت به هر نوع حرفه، وظیفه و مسئولیت است. ابعاد چهارگانه اخلاق حرفه ای شامل دبستگی و عاقله به کار، پشتکار و جدیت در کار، روح جمعی و مشارکت در کار و روابط سالم انسانی در محل

دستورالعمل "اخلاق دریژوهش"

کار است. اخلاقی بودن در حرفه حاصل آگاهی، تمایل، نگرش و مهارت است. اخلاق حرفه ای، این قدرت را برای فرد فراهم مینماید که خودکنترل و خودبهبودگر باشد. ترویج اخلاق در مراکز آموزشی درمانی، نه تنها محیط با نشاط و مساعدی برای افزایش بهره‌وری می‌آفریند، بلکه نقش موثری در جامعه داشته و بهداشت، سالم‌تی و فراتر از آنها تعالی اخلاقی جامعه را متأثر مینماید.

هفت بعد اخلاق حرفه ای شامل :

۱) کارمحوری: باور به اهمیت کار؛ ۲) خوداتکایی: تلاش برای استقلال در کارهای روزمره؛ ۳) سختکوشی و سختکاری: باور داشتن به فضیلت کار کردن؛ ۴) فراغت: تمایل داشتن به فراغت و باور به اهمیت فعالیتهای غیرکاری؛ ۵) اخلاق: باور داشتن به زندگی اخلاقی و منصفانه؛ ۶) به تأخیر انداختن لذات: تمایل به آینده محوری، به تأخیر انداختن پاداشها؛ ۷) زمان تلف شده: باورها و نگرشها منعکس کننده استفاده موله و غیرمولد از زمان هستند.

مسئولیت پذیری و پاسخگویی، برتری جویی و رقابت طلبی، صادق بودن، احترام به دیگران رعایت و احترام نسبت به ارزشها و هنجارهای اجتماعی، عدالت و انصاف، همدردی با دیگران، وفاداری از ویژگیهای بارز افرادی است که اخلاق حرفه ای دارند. در سازمانی که جو سالمی دارد، اطلاعات قابل اعتماد است؛ دارای قابلیت انعطاف و خلاقیت برای ایجاد تغییرات الزم برحسب اطلاعات به دست آمده است؛ نسبت به اهداف سازمان دارای یگانگی و تعهد است؛ جو امن و سالم عاری از تهدید را فراهم میآورد. ضعف اخلاق حرفه ای میتواند انرژی مجموعه را به انرژی منفی تبدیل و توان سازمان به جای صرف هدف به سمت و سوهای دیگر منحرف کند. رعایت اخلاق حرفه ای، تأثیر شگرفی بر نتایج سازمان و مجموعه داشته، بهره وری را افزایش میدهد.

مراکز آموزشی درمانی به عنوان یکی از مهمترین پایگاه اجتماعی با مسأله اخلاق دست به گریبان اند. بسیاری از محققان چاره برونرفت از مشکلات بیمارستانی را اخلاق حرفه ای میدانند و بر این باورند که به واسطه رعایت اخلاق در محیط های بهداشتی درمانی بسیاری از چالشهای پیشروی از بین میرود.

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

اعضاء

کمیته اخلاق در پژوهش
مرکز آموزشی درمانی
شهید رجایی کرج

- دکتر شهروز یزدانی (ریاست محترم بیمارستان)
- دکتر ناهید عباسی (معاون آموزشی بیمارستان)
- دکتر مریم فدایی (معاون پژوهشی بیمارستان)
- دکتر فریبا رجبی (معاون درمان بیمارستان)
- دکتر مرتضی نظری (مدیریت محترم بیمارستان)
- دکتر الهه دولتشاهی (مدیر گروه داخلی بیمارستان)
- موزان اسدی (فوق تخصص انکولوژی - عضو کمیته اخلاق دانشگاه)
- فاطمه رحیمی (مسئول واحد توسعه و تحقیقات بالینی)

حیطه های اخلاق در پژوهش

بررسی موارد اخلاق در پژوهش حیطه اساتید و دانشجویان

حیطه فراگیران

حیطه پژوهشگران

حیطه آموزش

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

معرفی کمیته اخلاق در پژوهش

آیین نامه کمیته اخلاق حرفه ای "حیطه پژوهش و تحقیق"

به منظور رعایت و بکارگیری اصول و موازین اخلاقی در پژوهش های علوم پزشکی و حفاظت از آزمون های انسانی در تحقیقات علوم پزشکی و استفاده از صاحب نظران ، کمیته اخلاق در پژوهش در مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی شهید رجایی کرج تشکیل می گردد. دستور کار این کمیته در راستای کمیته اخلاق معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی البرز ؛ به بررسی طرح های پژوهشی ، رسیدگی به موضوعات و مصادیق تخلفات پژوهشی ، سیاست گذاری در امر اخلاق در پژوهش های بیمارستان و ابلاغ آیین نامه ها و دستورالعمل های کشوری از جمله شرح وظایف این کمیته میباشد .

شرح وظایف این کمیته در حیطه تحقیقات :

- تبیین مبانی اسلامی، قانونی، اخلاقی در تمام تحقیقات پزشکی
حفظ حقوق انسانی و دفاع از حقوق افراد مورد پژوهش با تاکید بر رعایت منشور حقوق بیمار و کارکنان
حفظ حقوق پژوهشگرو سازمان های پژوهش کننده در طی برنامه ها و فرایندهای پژوهشی
نظارت بر رعایت اصول اخلاقی در تمام پروژه های پژوهشی تحقیقاتی
نظارت بر اخذ رضایت آگاهانه در تحقیقات بالینی با رعایت حداقل از از بیمار یا ولی قانونی وی " با تاکید بر
تحقیقات مداخله ای "
رعایت حفظ محرمانه بودن اطلاعات و داده های بیمارستان در فرایندهای پژوهشی
اطمینان از رعایت قوانین و مقررات مربوط به رعایت کدهای ملی اخلاق در پژوهش در رابطه با تمام طرح های
تحقیقاتی که با موضوعات انسانی سرو کار دارد
لحاظ شدن اولویت های پژوهشی وزارت بهداشت، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی البرز با نگاه ویژه به
ارتقای کیفیت خدمات بالینی و غیربالینی در تصویب و اجرای طرحهای پژوهشی
استفاده از نتایج پژوهشهای انجام گرفته در راستای ارتقای کیفیت خدمات بالینی و غیربالینی و ارتقای سطح
سلامت فرد و جامعه

دستورالعمل "اخلاق در پژوهش"

رعایت قوانین، مقررات، آیین نامه ها، دستورالعمل ها و استانداردهای ابلاغی از سوی معاونت تحقیقات و فناوری

وزارت متبوع

اطلاع رسانی دستورالعمل کمیته اخلاق در پژوهش به کارکنان

برنامه ریزی جهت فعالیت ها و فرایندهای پژوهشی در راستای دستورالعمل اخلاق در پژوهش

پایش رعایت قوانین و مقررات پژوهشی در فعالیت های پژوهشی تحقیقاتی بیمارستان